

ՊԱՏԱՆԱԿ

ՊՈՒԼՎԱՐԻՍ

Տարեկան 12 Ֆր.

Կեսամյակ 6 Ֆր.

ԱՐՏԱՍՏԱՆ

Ներքին քաղաքական 14 Ֆր.

Տարեկան 14 Ֆր.

Կեսամյակ 7 Ֆր.

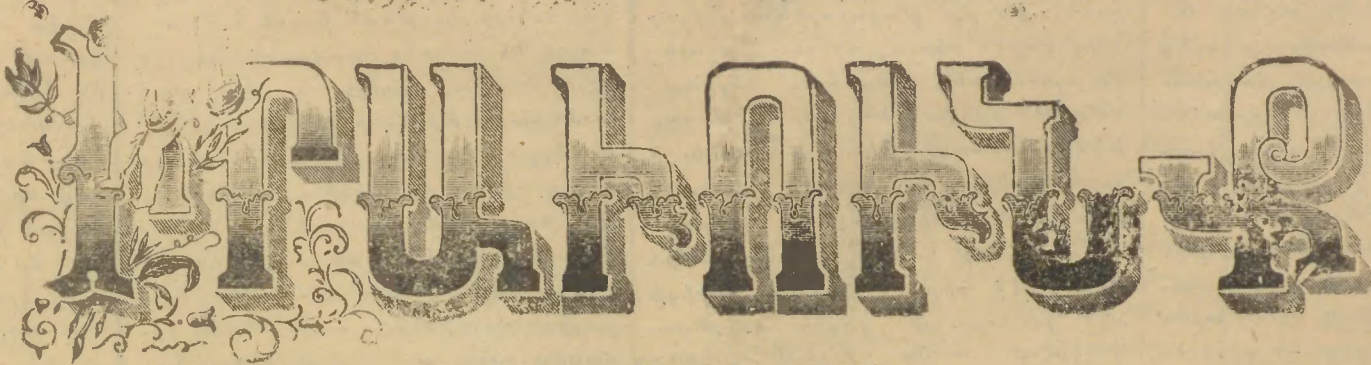
ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2 60 Տոլ.

Կեսամյակ 1.50 Տոլ.

ԿԱՆԱԿԱՆ

ՄԱՆՈՒՑՄԱՆ ՏՈՂԸ
20 ՄԵԹ.

Լ Ր Ա Կ Ի Ր

Ս Ջ Կ Ա Յ Ի Ն Ե Ի Ք Ա Ղ Ա Գ Ա Վ Ա Ն

ԻՆ ՀՐԱՏՆԵՐԱԿՈՒԹԻ ԱՄԵՆ ՉՈՐԵՔՇՈՒԹԻ Ի Ի ՇԱԽԱԹ

Ն Ա Ս Տ Ի

Redaction du Journal

«Travounk»

(Bulgarie) VARNA

Редакция

на ВѢСТНИКЪ

«Травунк»

ВАРНА

Իրաքրիքի կու չին
սյուսիր

«ԻՐ ԻՌԻՆՔ»-Ի ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Թերթիս վառնայի ցրտիչը ուրիշ գործի ձեռնարկած է։ Ուստի ձեռքէ դնող մէր յաճախողները եթէ Թերթը զկանոնադրապէս ստանալ կը փափաքին, թող հաճին նախապէս կամ անձամբ խմբագրատուն դիմել և արձանագրել տալ իրենց անունը ու հասցէն։

Խմբագրութիւն

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Այլեւս ամեն երկիւղ փարատած է Միթրալիցայի երկաթուղոյն արտօնութիւնը։ Աւստրիոյ տրուելուն պատճառաւ պետութեանց համաձայնութիւնը խանգարելու մասին Բաղաքական և առևտրական տեսակետով Աւստրիոյ գէտ Պալլաքսի մէջ միջոց երկու մեծ պետութիւնները, Ռուսիա և Անգլիա, կը ճանչնան Աւստրիոյ ձեռք բերած այս արտօնութեան օրինաւորութիւնը, որ Պէտլինի գաշնադրով հաստատուած էր։ Մեծ պետութիւնները ամեն կողմէ սրտի կերպով իրենց համաձայնութիւնը պաշտօնապէս յայտնելով, միաձայնութեամբ կրկին ու կրկին պնդեցին Մակեդոնիոյ բարենորոգմանց համար ծանօթ պահանջներն ըլլալը։ Անգլիան ալ աւելի անցնելով, այժմ պահանջ կը գնէ, ինչպէս կը հաւատարմութիւնը, որ Մակեդոնիոյ երեք նահանգներուն վրայ քրիստոնեւոր — անշուշտ եւրոպացի — ընդհանուր կառավարիչ մը նշանակուելու Ուրոշ է թէ Անգլիոյ այս առաջարկը շատ ծանր կը թուի Դուան, և Սուլթանը ամեն ճիգ պիտի թափէ այդ գաւառ բաժանելն իսլամափելու համար, իր զինուոր յոյսը դերման կայսեր վրան է։ Բայց երկու թիւերը ցոյց կուտան թէ ինչ որ ալ ընէ չը պիտի կրնայ Գերմանիան և ասոր զինակից Աւստրիան Անգլիոյ գէտ հանել, այլ շատ շատ պիտի կըր

նայ այդ երկու պետութեանց ձեռնարկութիւնը ապահովել իրեն, ինչ որ արդեւ չպիտի ըլլայ միւս չորս մեծ պետութեանց համադրածակցութեան, ինչպէս որ եղաւ Կրէտէյի խնդրոյն մէջ։ Այսօր կը տեսնենք որ երկրորդ կրէտական հարց մըն է որ լուծուելու վրայ է Մակեդոնիոյ նկատմամբ ի շնորհս եւրոպայի երեք ազատական պետութեանց և Ռուսո Անգլիական համաձայնութեան վաղն ալ ապահովապէս պիտի տեսնենք երրորդ կրէտական հարցի մը լուծումը Հայաստանի նկատմամբ, կրկին միեւնոյն պետութեանց շնորհիւ։

Թերթը ռուսական մօտաւորապէս տեղադրի մը հաւանականութիւնը եւս փարատեցաւ այսօր։ Պահ մը պաշտօնական հերքումները Բեդերսպուրկէն և Պոլսէն մեզ այնչափ հաւատք չընծայեցին, որովհետեւ միւս կողմէ երկուստէք զինուորական պատրաստութիւնները գէպի սահմանագլուխ կը հակասէին այդ պաշտօնական հերքումներուն։

Յայտնի է թէ նախադրածակի դիրքը ընտրող թուրքն էր և հակառակ ինտրոյ պնդումին թուրքը զօրքերը կը յառաջանային պարսկական հողին վրայ։ Դուանը կը կարծէր թէ Անգլիոյն ձեռնարկ պիտի մնայ իր այդ արջաւանքին հանդէպ, քանի որ Ռուսիոյ ազդեցութեան չըջանակին կը վերաբերէր խնդիրը։ Բայց Անգլիոյ Ռուս համաձայնութիւնը վերջուպէս իր ուժը ցուցուց, երբ թուրքերը յանդգնութիւնը ունեցան սահմարցակ կերպով Սոֆու-Պուլոյ քաղաքն ալ գրաւելու։ Հանուր քաղաքակիրթ աշխարհի առջեւ ոճրագործ ներկայացած թուրք կառավարութեան բնականապէս չը պիտի ներուէր որ ափ մը նոր հող գրաւէ եւր արդէն գրաւածները կառավարելու համար օտարներու խնամակալութեան կը կարօտի։ Ուստի երկու մեծ պետութիւններու վճռական և նորագոյն պընդումին վրայ, Դուանը հարկադ

րութեամբ իր զօրքերը ետ քաշել և Ռուսիոյ հաւատարմական քանակներ ընել Բեդերսպուրկի գետանին ինչոցաւ։ Բայ աստի, ինչպէս կը հաղորդէ Պոլսէն «Թուան» թղթակիցը, Դուանը հրամայեց իր պատուիրակներուն որ երթան միանան պարսիկ պատուիրակներու հետ քննելու և որոշելու համար սահմանագլխի ճշդումի խնդիրը և կաւելցնէ թղթակիցը թէ Դուան այս հրամանը Անգլիոյ և Ռուսիոյ միաձայն պահանջին հետեւանքն է։ Բաւակաները բնականապէս առջեւ միայն կը խոնարհին այսպէս։

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՀԱՆԴԵՍԸ

Վառնայի եկեղեցիին մէջ

Հայկական վաղեմի սովորութեան մը համեմատ Բարեկենդանի հինգշաբթի օրը Հայաստանեայց առաքելական սուրբ եկեղեցին գլխիկ նախաձեռնողութեամբ մը կը սօճէ խղճի ազատութեան համար Պարսից զէմ ճակատամարտող Վարդանի և 1036 մարտիկներու նահատակութիւնը։ Հայկական տօներուն մէջ միայն է Վարդանացի իր բացի կրօնական հանգստանք ունենալն, եւ քաղաքական մեծ տօն մըն է այն նախ, եւ ճիշտ այս զոյղ նշանակութիւն ունեցաւ, համար է որ կը կատարուի այն ամեն սեղ մեծ հանգիստ օրութեամբ։

Վերջ յիշուած պարագաներէն գրեթե այդ օրը մտանք «Եկեղեցի»։ Ներկայ ըլլալու արտօնութեան և զպրօցական հանդէսին որ սեղի պիտի ունենար յետ աւարտան եկեղեցւոյն, Դաւանապէս ցաւալի է այն պատգան, որ եկեղեցին դուրի էր ու և հանդիսաւորութեան, հազ. 15-20 այս մարդիկներ ներկայ էին պատգանքին, երգեցողութիւնները մեր երեւակայածէն շատ աւելի յուսահատեցուցին անկախութեամբ մը տեղի ունեցան, մենք զմեզ պահ մը քիզակալ եկեղեցիի մէջ կաշնեցինք, մտածեցինք որ կրնայ ըլլալ որ թաղականները լուր չունենային թէ այդ օրը Վարդանացի սուրբ նախաձեռնութեան օրն է և այս պատճառաւ այս մեծ տօնը հակա եղած հանդիսաւորութեամբ կատարուելու համար ոչ մէկ նախապատրաստութիւն չէ տեսնուած։

Արարողութիւնը վերջանալէն յետոյ աշակերտներն ու աշակերտ հիները

եկեղեցի բերանեցան, ուսուցչներու առաջնորդութեամբ, այս սիւնդին բաւականաչափ թաղութիւն մը մտաւ և կեղեցի հանդէսը սկսաւ։ «Մեր Հայրենիք»-ով, թէեւ մենք քննադատութեան մարման մը չունենք, բայց մեզի համար անկախի դարձաւ մարքանի տող չը գրել այս մասին, մենք պարզ պէտք տանք, երբ այս հանդէսին ամբողջ տեւողութեան մէջ, իրար յաջորդող բառերով ներք մէկ երկուքի բացառութեամբ արտասանուեցան անհասկանալի անոգանութեամբ ու սխալ չեղանքով բն մը որ չափազանց կը աղեղցնէ հայ լեզուն և որ ամենէն չեղանք շատուէր կարճէ մեր վարժարաններու, մէջ երգերն ալ շնորհալի երգերն են։ Բայց թողունք այս խնդիրը քանի որ այս մասին կարելի չէ որոշ մէկը, աշակերտը կամ ուսուցիչը քննադատելու չեն տուել կրօնական պատասխանատուութիւն խոստովել այն արդարացողի պատճառով թէ եղած սխալները չփութուիմաւ և կամ ուր է պատճառ մը հետեւանքներն են։

Բայց մենք դիտարկեալով չենք կրնար պարտաւորութիւն օժիտը թողուլ, ուղիմանալ այն իր անվերջ ու ազատ կալի ճառախօսութեամբ աւելի ճիշտ դաստիարակութեամբ շարժարեց ամբողջ արական եւ իգական հասակը անպատկանց այս բառերը, աւելի հետաքրքրութեամբ պիտի լսէինք այս բառերն ու նշանակութիւնը բացատրելու, այս, շարժարեց արական ու իգական հանդիսականներն ու աշակերտները, իսկական մեծ քանակ չփութուիմաւ մէջ կը դանդաղէր այն մասին մէկ պարտաւորութեամբ զատարկութեան օր մասը քննադատելու, յայտնւած միջոցով թէ իսկ այս երկուքն ալ թէ միւսը, այն պատճառաւ որ «Դաւանապէս» կ'ընդ շատ հեղ պիտի գային այդ բանին համար ի մէջ այլոց պարտաւորութեամբ մեզ սովորեցուց թէ երկուքի մը կամ էն որ չափ պայտ մասնադրելու զանազակ և սեղ կարելի է չի նկատուի, սովորեցուց թէ որչափ բան որ կայ Գերմանիոյ մէջ (26.000 00) է եղեր) սովորեցուց թէ Բլիշտայի մէջ ցնդած (.) եկեղեցի մը կայ եղեր (չնդած եկեղեցի հէ, ցրւած ուղեղ լսած էինք, օրինակ, .) ընթերցողներու համարութիւնը չը հասցնելու համար փութանք ըսել որ չոչոր արական ու իգական հանդիսականներու տօնախմբին միջոց տուաւ պարտն մը որ թղթի կատարով մը յիշեցուց պարտաւորութեամբ իսկ արական եւ իգական հանդիսականները վարդանացի հանդէսին ներքոյ գտնուելու եկած են, և ցատկահարութիւնը չ'երջացաւ։

Երբեքն ու ոտ մեծորնեքն ոչ մէ-
կը վարդաւի ձօնուած էր. ու այս մե-
քի այնչափ սիրելի անուէր լսեցինք
միայն պ. աւագ ուսուցչի ճառախո-
սութեան միջոցին. Պարոնը պատմա-
կան կարճ տեսութիւն մը բրաւ վար-
դանքն պատկերազմին շուրջը. այս
տեսութիւնը կըլաւ միայն, բոտ մեզ
ամբողջ հանգիստն զնահատելի կողմը:
Չր մոռնանք աւելցնել թէ աշա-
հերտներ իրօտակցութեան ձեռք տրամ
մը ներկայացուցին վարդաւի գործու-
նէութենէն:

Ահա թէ ինչպէս ստուեցան վար-
դան եւ անոր հետ նահատակութիւնը գիւ-
ղապետները — վառնայի եկեղեցիին
մէջ:

Ներկայ մը

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Պարկազ. 17 փետր.

Փառաւոր եւ յիշատակելի ժողով
մը ունեցանք ամսոյս 14-ին հինգշաբթի
օրը կանխաւ ցրտուած հրաւերի մը
համաձայն. տեղւոյս եկեղեցւոյ մէջ
կէս օրէն վերջը ժամը շուկէսին:

Երկուսն խոսեցին իրարմէն մը փո-
թացած էր ներկայ գտնուելի ժողովին.
այնպէս որ նստարանները եւ աթոռնե-
րը արդէն գրաւուած. շատեր ստիպ-
ուած ոտքի վրայ մնացին. իսկ եկե-
ղեցւոյ վերնատունը կանայք եւ օրի-
որդներ լեցուած էին — ի մասնաւորի
աշխատողներն առարկայ է այն օր-
մեր իզական սեռն ալ անտարբեր չը
մնար. հանդէպ յեղափոխական ժողով-
ներու, ու իր ներկայութեամբ կու-
գայ քաջաւերելու իր եղբօր. եւ իր ա-
մուսինին — Տեղւոյս Հնչակեան պար-
միր-Սալէ խումբերը նաեւ ամբողջու-
թեամբ ներկայ էին. ժողովը բացուե-
ցաւ. «կուսեցէք տղէք» քայլերով,
արմէ յետոյ մասնաճիւղի կողմէ ընկեր
Պետրոս ժողովը բացուած յայտարարեց
եւ հրաւիրեց ընկեր Հմայեակ Արամ-
եանցը բեմ:

Օրում անտեսախօսը Արամեան, գեո-
շակած իր ընտրած նիւթին վրայ խօ-
սելու, առաջարկեց ներկաներուն որ
ժողովը «ղէմօկրատական» ընելու հա-
մար, իրենց մէջէն ընտրեն նախագահ
մը: Չայնորու մեծամասնութեամբ ընտ-
րուեցաւ Տիար Մ. Գրիսէֆ որը գրա-
ւեց իր աթոռը. ապա Տ. Արամեանց
անգրադատալով իր նիւթին՝ «Հայկա-
կան հարցը եւ երիտասարդ թուրքերը»
շատ սահուն եւ պերճախօս կերպով

անցեալի ընդարձակ պատմութիւն մը
բրաւ, թուրք թագաւորներու վրայ
16րդ դարէն սկսեալ մինչեւ մեր օրն
ընդհանրապէս քաջատեղեք երկտա-
սարգ թուրքերուն ծագումը: Միթնատ
եան սահմանադրութեան 3-4 կարեւոր
յօդուածները եւ այսպէս անալիզե-
րաւ ժէզն թիւրք կոչուած խմբակ-
ները անցեալի եւ ներկայի նկատմամբ:
Յետոյ մէջ բերաւ վերջերս Բարիգի
մէջ գուժարուած դժգոհ տարրերու
գոնկրէսը. առնոց օրոշուները քա-
յատեց եւ եկաւ այն եղբակցութեան
օր՝ գոնկրէս մեր հարցի նկատմամբ ե-
զաւ բոլորովին անպատասխան եւ ազդա-
վեաւ, որ գոնկրէսին մասնակցող մեր
Կրօնական հայրենասէրները (.) չի
կրցան պէտք եղած կերպով պաշտպա-
նել մեր այնքան տարուան աշխատու-
թեամբ ձեռք բերած դատը եւ իրենք
վազ անցնելով այլեւս հայկական դա-
տի խնդրէն, դաշնակցեցան երիտասարդ
թուրքերու հետ, անոնց ծրագիրը մի-
այն գործադրելու համար: Այնուհե-
տեւ ընկեր Արամեանց անհերքելի քա-
տերով ու անցեալի տխուր պատկեր
ներ մէջ բերելով՝ հաւանաբանօրէն
գալիք աղէտքներու մասին խօսեցաւ:
Յայտարարեց նաեւ որ գոնկրէսին մաս-
նակցելու համար հրաւիրուած էրն 16
կուսակցութիւններ եւ որոնցմէ միայն
4 կուսակցութիւններ ներկայ էին,
քաջատեղեք ներկաներուն հետ թէ
ինչո՞ւ Հնչակեան կուսակցութիւնը չէ
մասնակցած, պարզեց Հնչակ. կուսակ-
ցութեան հայեացքը եւ անոր ծրագիրը
ու յայտարարեց որ՝ Հնչակեան կու-
սակցութիւնը չի ճանչնար կաղամկեր-
պուած ժէզն թիւրք կոչուող կուսակ-
ցութիւն մը, եւ անոնք բոլորովին
տարբեր բաներ ունին ապագայ թուր-
քիոյ վրայ. իսկ մերը անոնց մտածա-
ծին բոլորովին հակառակը: Յետոյ Տ.
Արամեանց իր 3-4 ամսուան պարտե-
լովը Պետկարիոյ բոլոր քաղաքները,
եւտուն կեանք ստեղծեց իր առնչախօ-
սութիւններով, յայտարարեց ներկա
ներուն որ քաղաքացիութիւնը արգատ
է. ինչպէս որ արդէն յայտարարու-
թեամբ ալ յիշուած է. ուստի անոնք
որոնք ունին ո եւ է կործին կամ կու-
զեն ո եւ է կէտի մը յուսաբանութիւն
ինք պատրաստ է պէտք եղածէն ա-
ւելի, գոհ ձգել առաջարկուները. ուն-
կընդիրներու հոծ քաղաքները իր այս
առաջարկին վրայ ծափահարութեամբ
պատասխանեց երկուսն խախաչ. հը կըր-
կին առաջարկեց ներկաներուն ընդդի-
մախօսել, սակայն ո եւ է մէկը գիտո-
ղութեան կէտ մը չը գտաւ: Տ. Արամ-
եանցի խօսածներուն մէջ. ապա նա.
խագահ Տիար Մ. Գրիսէֆ խորին չը.

նորհակալութիւն յայտնեց իր եւ ներ-
կայ հասարակութեան կողմէ Տ. Արամ-
եանցի եւ խնդրեց հրապարակապէս որ
միշտ Պետկարիոյ աջակցել, եւ իր պերճ-
առնախօսութիւններով լուսաւորէ մեր
մտքերը: Հնչակեան երգեցիկ խումբը
երգեց «Հեռաւոր մի կիւր» պաշտօնա-
կան երգը. որմէ յետոյ Տիար Նախա-
գահը ժողովը փակուած յայտարարեց:

Չր մոռնամ յիշելու որ տեղիս Կրօ-
նականները ինչպէս որ ինչ տեղիս նը-
մանապէս հոս ալ Տ. Արամեանցի խը-
րոխտ եւ ժողովագրական սահուն առե-
նախօսութեան զէմ պոյժով հրատարա-
կած էին: Առնեալ խօսածներուն միջոցին
մի քանիսն լրտեսելու համար միայն
եկան գտցին:

ԿՈՒՐԿԷՆ

Կ Ո Ւ Ս Ա Կ Յ Ա Կ Ա Ն

ՄՏԱՅՈՂՆԵՐՈՒՆ ԿԸ ԹՈՂՂԻՆՔ

Արդէն այս վերնագրով աւուս օրերս
մէջ մեր մէկ յօդուածով, հարց էինք
զրիւր Վաղարշի Սղէքսանդրիոյ ա-
կանաւոր թղթակցին ու թերթի խմբ-
ագրութեան թէ՛ փոխանակ իրերու
վիճակները խելաթիւրելու, պատաս-
խանել սա միայն հարցումին թէ՛ բո-
ղոքողները իրենց կոչին մէջ ե՞րբ
սերեն որ, մենք կը բողոքենք անոր
համար որովհետեւ Դաշնակցութիւնը
Ռուսահայ ժողովուրդը եւս կը պաշտ-
պանէ, եթէ լրջօրէն ու փաստացիօրէն
պատասխանուէր այս հարցումին, ի-
րենց պիտի ձգէինք յայտարար իրա-
ւունքը: Ուստի ալ անուանեալ թղթա-
կիցը ձաքրատել կանուանէ մեր դրածը,
ինչ որ վիճաբանելու անկարողութիւն
կը թարգմանուի մեր քով:

Ու ուստի էինք չի պատասխանել
այդ տեսակի անիմաստ գրութեանց,
բայց ահա այս շաբթուան «Վաղարշ»
ի թղթակցը կը գերազանցէ ընդդի-
մախօսներուն ցեխ չարախօս. անարգ
գծին մէջ եւ կերպարանք Ռազմապետ
մասնախումբը վերստին ու յաւելեալ
եւ ճիշդագիտ. բառերով վարկաբեկ
կը նկարտի. հրատարակելով ազատ ու
առաջադիմութեամբ Մասնախումբի նախկին
անդամ Ս. Գարիբիւլեանի մէկ թու-
ցիկը, որմէ Գարիբիւլեան զրկուած երկու
հարիւր օրինակները կրակի առեւած
են:

Նորէն չը պիտի պատասխանէ մաս-
նախումբը. նորէն եւս ալ չի պիտի
փորձութեան եւթարկուէի. սակայն

հասարակութեան անպաշտօն, քոյկս
մօտէս անցնողներ այն տեսակ հարցա-
կանով «ինչու չէ պատասխանել,
ինչո՞ւ անդի կուտաք, ինչո՞ւ չադ-
փազմանաւ զոս մը չէք տար» ու
ասոր նման հարցումներու տեղատա-
րափ մը կիջեցնեն զիսուս որ վերջին
անգամ ըլլալով նորէն կը փորձուի
բան մը գրել:

Ու կրակաւ «Վաղարշ» պատուա-
բան խմբագրութեան ուղղելով հար-
ցումներ ու պալ զեղով խնդիրներ: Սա-
կայն զեռ չըսեալ ըսենք որ, մաս-
նախումբը չուզելով հրապարակաւ պա-
տասխանել Գարիբիւլեանի թուցիկին
եւ աղաղակով անհայեալ թուեցիկներու
զէզին վրայ հասնելու ալ աւելցնել
յարմար մեկեց ընկերական պատու
ատենի մը ապեւ. հրաւիրել զինքը,
որ մինչեւ վերջին վայրկեան մերժեց
նեղականաւ, զգալով իր աղաբու-
թիւնը եւ թուեցիկի պարուհակած
ուսուներուն ու ամբաստանութեանն
ուսն այլանգակութիւնը:

Եւ հիմա՞ «Վաղարշ» պարուն խմբ-
ագրիւնը. դուք որ ձեր լեզուստի-
բայի ընկերներուն վատ թելադրու-
թեամբ ու սատարներուով եւ զեռ
ուրիշ շահ խնդրութիւններով Գարի-
բիւլեանի մը կարկաւած քուլի կտորին
չուրջը մոտով, լապտերով, կոնքիով
խախտաւ քեզի կը սարքէք, զայն շա-
հաբոքելով իրեն. զէնք բողոքողնե-
րուն զէս ինչու չառ պիտի ահա-
յիք որ, հակադաշնակցական մասնաւոր
չի հրճուէր այն «Վաղարշ» կտորին»
համար, որ ճշմարտապէս բողոքի ձայն
կը բերէ երկրի խորերէն, Այո՛, «թող
թի կտոր» մը, որ աւելի մեծ արժէք
ունի մեզ համար իր յայտնած միտքե-
րուն յատկութիւնով ու լրջութեան
ներովը քան ամբողջ Ռազմապետ
հաւաքածոյ մը: «Թուղթի կտոր մը
որուն չահեկանութիւնը ու բանաւոր
համար մը երկրին չէք վերագրել
ծուռ մտքով ու ձեր կեղծող, ստող
ու խելաթիւր զ վարկաբեկութիւններով
Մասնախումբին կը վերագրէք զայն
գրչի թեթեւ դարձումը. քեզի ու նը-
րուքներով, եթէ այդպէս է, ինչո՞ւ
բոլոր աներեւակայի միջոցներով
զորք կը զնէք դուք եւ այստեղի ձե-
րիները, որպէս զի երկրացիներ ի-
րենց բողոքը ետ առնեն. օ՛ հազիւն,
բուս այլանգակութեան խախտում
եւ արդեօք ձեր աչքերը, չը տեսնու-
նա մար բողոքագրին ներքեւի աշխա-
թակող առարկանքներ, որոնք
այժմ երկրի մէջ Դաշնակցութեան ան-
կուծը, քայքայուածը (չուք կուրա-
նաք ի հարկէ) անոր այլասերումը եւ

Ա. ՄԻՏԱՆՆԱՆ

Ա. ԽԱՉԱԿԱՊԵՏԸ

ՄԱՍՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

Ա. ԽԱՉԱԿԱՊԵՏԸ

(Շար. նախորդ քիւիս)

Այս բոլորով գահիճէն կամաց մը
զուրս ելաւ ու րահին վրայ գտնուած
սենեակին դուռը զարկաւ, ներսէն կի-
նացի ձայն մը լսեց:

— Տէրիւն եմ: Եկուր, ըսաւ Աւա
զակապետը:

— Դուռը կ'օղկուած է, պատասխանեց
կինը:

— Ո՛վ առաւ բանալին:

— Մօլաւ էֆէնտին:

— Ս. Սալէ՛ ուրեմն միմիկեց Աւազա-

կապետն ու վերագործաւ դահլիճը:

Մօլայի գրպանները խառնեց. Ա-
զաւաղէ մտածելի մը, հասակիկ ծրար
մը ու բանալի մը կային հոն: Աւա-
զանքը, Հուսով մը կնոյ սենեակին
գուռը բացաւ:

— Չըլլայ թէ վախճաւ, ես հայ եմ,
յայտնեց Աւազակապետը: Աղջիկդ ա
դատեցի չուսին ձեռքէն:

— Ո՛ր է աղջիկս, թոթովեց կինը:

— Դահլիճն է:

— Ապա չուսը:

— Ստակեցոցի:

— Կինը չը խօսեցաւ. խօսող գահլիճը
մօտ ու աղջկան ձեռքը բռնեց:

— Մի վախճ, աղջիկս, մի վախ-
նար, ըսաւ զորդուհով. մեր բարեբարը
հայ է կըլի:

— Գիտեմ, մարէ, գիտեմ, պատաս-
խանեց մանկամարդ աղջիկը:

Աւազակապետը չուսն մը գտաւ ու
անով մային ու աղջիկը պարտէզն ի

ջեցուց: Պատուհանը բաւական բարձր
էր, բայց լեւան մարդը վար նետուե-
ցաւ ու առաջնորդեց զանոնք այդինե-
րու այն ամայի մասն, ուր բնակու-
թիւններ չըկ յին:

Հոսոյ տաղ ծագած էր. հեռեւ մար
գիշերը վերջանալու մօտ էր: Այգեա-
տան մինչեւ խուճիրն գտնուած առ-
ջը անուագն երեք ժամուան ճամբով
մը կար, ինչ ընելու էր. պիտի կըր
նաղին քայլել. վերջապէս փոքրիկ
հանգիստէ մը ետք յայտնեց:

— Ասկից երեք ժամ հեռաւորութեան
վրայ մարդիկ ունին, կրնաք քայլել:

— Ինչու չէ, կը քայլենք, պատաս-
խանեցին մայրն ու աղջիկը:

Ան առնել առանց սպասելու, ուղ-
ղակի վարագայ տարին թիկունքը դի-
մել տուաւ զանոնք: Ու լոյսը բացուե-
լու մօտ հասաւ այն անտառիկ վայրն,
ուր խուճը կը գտնուէր: Քաջափրօտ
տղերը ուրախութեամբ զիջաւորեցին
դիւքնու երկու թշնամները:

— Ահա մեր երկրին թշնամութեան
ծաղիկներն են. առնեք, ըսաւ Աւա-
զակապետը: Մայր մը ու աղջիկ մը
են, որոնք Աստուծով զաւաճեցաւ
լինան են:

— Բայց ինչու ու չաքաք վարպետ
հարցուց Արապօ տխուր ձայնով մը:

— Ինչ ընել, մ ջոցն է որ կըստեղծէ
ա դար ոճի մը, երբեմն ալ տղարդ ու
ձիւն է որ կը ստեղծէ միջոցը, վրայ
բերաւ Աւազակապետը խորհրդաւոր
բացատրութեամբ մը:

Արապօ հասկցաւ թէ Աւազակապե-
տին ձեռքերը նորէն արեւան մէջ թաթ-
խուած էին: Հետեւաւ որ գոհունակու-
թիւն մը պզգաց:

— Պաշար ունի՞ք զաւակներս, լնդ-
հատեց Աւազակապետը:

— Ունիք, պատասխանեցին տը-
ղերը:

Ու նստան ամէնքն ալ ճաշի:
Երբ կերակուրը վերջացաւ, Աւա-
զակապետը մայրն ու աղջիկը առնելով

Յեղափոխութեան հմայքին փճացումը կողքին ու կը քաշուին այն հեղձութիւնն ու ապականուած դաշնակցական յիշատակներն. ուր բացի ճշմարտութենէն, արդարութենէն ու բարոյականութենէն ամէն տեսակ ոճիւր, աղտոտութիւնն ու էնթրիք կը տիրապետէ. Օհ, իբրաւ հեղձութիւն է միջոցաւոր, ազատեցէք մեզ, ո՞վ մաքրութեան ու շիտակութեան հերոսներ, թէ ոչ չընչանդէպ պիտի խեղճուինք...

Եթէ նայի իսկ սոսիալիզմը սկզբունքային այն մեծ հարցը մեզ չի բաժնէր իրարմէ, ըսէ՞ք, խնդրեմ, այս տխուր երեւոյթները, այս սոսիալիզմին ներքը, այս կեղծիքները, այս նախանձը, այս ստեղծութիւնը եւ այս չափախախտութիւնը միմէջ նուազ մեծ պատճառներ են մեծաշունչ ձայնով գոչելու թէ՛ կ'զմայիւրական միջավայրը ապականուած է, պէտք է կամ քաշուիլ կամ խղճմամբ, խնդրահոգութեամբ քննել, գննել ու մաքրել թունաւորութեան օղբ: Միմէ վերքը ծածկելով կը կարծէ՞ք թէ կը բուժուի ու ալ աւելի խորունկնալով բոլորովին չի՞ կազմայութիւն մարմնը, ո՞վ ազնիւ, հոգիւնը, դուք որ երկ մեր լեկերներն էիք, եւ այսօր մեզ կը հաւանքէ ուրեւաններու պէս, մեզ կ'մնայատւէք, մեր արտաքսուածներ կը ներկայանցէք եւ ո՞վ է այն տղաքը ձեռքար արտաքսելի չարքի՞մը դործունեայ եւ անձնուէր դործիչներ, եթէ ոչ է զընդհանուր մոզովը, որ ճշմարտութեան, հաշուարկարարութեան, վրեժառութեան ու բարոյական իրերասպանութիւն մոզով մը եղած է:

Հարցուցէք մեզ թէ՛ Եգիպտոսի Մասնախումբը իր մէջ ունի՞ր այդ բարեփոխումը կոչուածն, որն մէկ հատիկ, հազար անգամ ո՞չ. Անտիգոնէն ոչ ոք չէ ուզած անդ ունենալ այն տեղ, լաւ պիտեալով թէ՛ այն ատեն հիմա ունէ՞ր ատաւելի բուն քարկոծումի մը պիտի ենթերթայէր Մասնախումբը, որ իր քնիւրներ բուսած չէ, ինչպէս կապաղէ «Ռազմիկ» այլ տեղական ընկերներու ընդհ. քուէով ընտրութեամբ, որուն մէջ Գարրիէլիանէ մը չա՛տ, չա՛տ բարձր անհատներ տեղ ունին. բարձր թէ՛ բարոյապէս, թէ՛ մտաւորապէս եւ թէ փորձառապէս, այն միտաւորութիւնով որ կազմակերպութիւնը վերատին իր աւանդակուն շարժումներն ձգտի, անաչառ մաքրապարտ մի մը ենթերթելով հանդերձ իր շարքերը:

Գիշ ինչ ալ դուք մտածեցէ՞ք ամբարշտան պարտներ, շատ խոսելու,

գրելու տեղ. դարձանք խորհեցէք այս անկուսիկ, կազմակերպական այս համբաւը զորդազորին յայքայուածին, եթէ խղճամք յիշատակական էք եւ ոչ թէ շահախնդիր գործիչ: Այս մեզ մի խօսեցնել տաք, արդէն իսկ աղմկայոյ հայկական կեանքը մի՞ իրարանցումի գոռում գոչումի մասնել տաք, երբ մենք այնքան բարձրէն քանի՞ անգամ յայտարարեցինք որ, չը պիտի պատասխանենք այն տեսակ գրութեանց, որոնք մէջ միմիայն ցեխաբծակում ու անուանարկում եւ երբէ՞ք միտք կամ փառս տ:

Իցի՛ւ թէ՛ այս վերջինը ըլլար, ու վերտին, մենք մեր ցատեանք քաշուած՝ զազափարնելու բազմաբեւ չիզբռնեցինք քարկապ կտրած թնձուկը քակիւք եւ ջանայինք փրկել քառային դրութեան այն կազմակերպութիւնը, որ ձեր մեղանւիւր եւ մեր քրտինքովը ոտոզուած է այնքան մասնակ...

Քոչոյնոյ Դաշնակ, ակաւն
28 փետր. 1908
Աղեքսանդրիա

Հ Ր Ա Ի Ի Ր

Յառաջիկայ կերակի 2 մարա կէս օրէն յետոյ ժամը 2ին Հայկական ընթերցարանի արտակարգ ընտ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ «Սպետինէնի» սրահին մէջ:

Օ Ր Ա Կ Ա Ր Գ

- 1) Ընտրութիւն վարչական մարմնի
- 2) Այլ եւ այլք

Ուստի բոլոր անդամք կը հրաւիրուին անպատճառ ներկայ ըլլալ ժողովի ի լուծուին վերագրեալ պարտաւոր:

Աւստմեայ վարչապետ

Վառնա, 26 փետր.

Թ Ղ Թ Ա Կ Յ Ո Ի Թ Ի Ն

ՏՕՊՐԻՉ, 21 Փետր.

Ազգասիրական ու կրթասիրական եռանդէ մղուած տեղւոյն ընթերցասիրաց ընկերութեան անդամները յանձն առած էին ներկայացում մը տալ ի նպատակ տեղւոյն ազգային վարժարանին: Երեկոյն տեղի ունեցաւ նոյն վարժարանի սրահին մէջ. ներկայացումը շատ փայլուն անցաւ. հանդիսականները զօհ եւ խանդավառ սրտով մեկնեցան:

ուսանողներն մէջ ինկած հօր մը պէս՝ յայտնեց իր սարսուռի երազը զոր տեսած էր այն գիշեր:

«Սիրելի զաւակներս,

«Այս գիշերը ճակատագրական երազ մը տեսայ: Բարձր ու ապագածներով շրջապատուած լեռան մը մէջ կը գրտնուէինք: Չեմ յիշեր, այդ լեռը մեր հայրենիքի արիւնտ լեռներէն մին էր: Վարը խիտ ու հինաւորաց ծառերով լեցուած անտառ մը կար ու խորունկ ձոր մը: Այդ ձորէն հեղեղ մը կը գոռար ու ձայնը մեզի կը հասնէր:

«Անտա՛կ էր մեր գիրքը: Բայց յանձնարար մը մը ցլլաց հեռուէն ու անոր յաջորդեց որոտում մը, որ անտառէն մինչեւ ապագածներու մէջ արձագանգուեցաւ:

«Այդ որոտումը թնդանօթի որոտում մըն էր:

«Դուք քաջասիրտ անուանուող պէս դուք նոտուեցաք ձեր գիրքէն ու ապագածներու ետին մէջմէկ պահէջ:

Վարդանայ տօնին առթիւ Տ. ու սուցչին եւ օրիորդին ջանքը, ու խորհածքը գովեստի արժանի է: Այդ ազգային հանգիսը շատ չքեղ ու փայլուն անցաւ: Պարտք կը զգամ հրապարակաւ չորհակալութիւն յայտնելու թէ՛ հոգաբարձութեան թէ՛ ուսուցչութեան եւ թէ՛ ընթերցասիրաց ընկերութեան անդամող որոնք ջանք չեն խնայած թէ՛ ներկայացումին եւ թէ՛ հանդէսին անկերի պատրաստութեանը համար:

Ձէ կարելի չի յիշել հաս մեր երիտասարդ քահանային եռանդոտ գործունէութիւնը սկսելու միտքին սրբունելու համար: Տէր Ներսէս Բնիկ, Գոնչեկիւրեան կը խոստանայ մօտ ապագայի մէջ իր պատկանած դասակարգին պատիւ բերող գէ՛մ մը ըլլալ եթէ չեմ սխալի:

Յ.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

«Լուսաբեր» կը կարծէ գիտնալ թէ Արփիարը սպանողին բուն անունը Պետրոս Հիւսթենեան չէ, այլ Արարկիրցի Մարտիրոս Հացագործեան (Էքմէքճեան): Այս անձն է եղբոր կրկին Վէնէտիկի մէջ Արփիարը սպաննել փորձողը: Հանդուցեալը վերջերս ըսած է եղբոր իր մտերիմներուն թէ իր սոյն լուսաբերը Դաշիբէ եկած է՝ հաւանականօրէն զինքը սպաննելու պաշտօնով:

Քննութիւնները խստիւ կը շարունակուին եւ քանի մը անձնու վրայ կը ծանրանայ եղբոր կարեւոր կասկածներ իբրեւ դերդիշ կամ մեղսակից:

Կառավարութիւնը հարկ տեսած է խիստ միջոցներու գիմել հայերու նկատմամբ:

—Աղէքսանդրիոյ դատարանը ամբաստանադիր մը հրատարակած է Լեւոն Լարենցի դէմ, որ ղեկու 2ին Աղէքսանդրիա ընտկող վաճառական Տ Գրիգորիս Կարապետ Մեղրոնեանի գիմելով մահուան սպառնալիքի տակ 2000 տոկի պահանջած է: Այս արարքը ըստ պատժական օրինագրքի 144 յօդուածին մահուան պատժայ

ներ յարմարեցիք ձեզի:

«Փոռն տեղ թնդանօթի կը գոռար, փոռն տեղ հրանիւթի կը մայթէին անկից քարերու մէջ. ձեր մազին անգամ վառ չըլլար:

«Դառնով ինձի, ժեռ ու բարձր քարի մը վրայ կեցած էի ու աչքս ձեր գիրքերէն չէի հեռացներ:

«Ամբողջ օրը թնդանօթի նետուեցաւ յաջորդապէս անոր լոյսը եւ որոտումը միայն յայտնի էին:

«Վերջապէս գիշերը հասաւ:

«Երկինքը մութ ամպերով պատած էր ու մտայ խաւար մը կը ծածկէր ամեն բան:

«Մահասարսուտ լուծութեան մը մէջ, յանկարծ պաշարուեցանք:

«Ոչ մէկերնիս չարժած քիչք մեր գիրքերէն, հեռուաւորս աղետաւոր կոբի մը սկսանք:

«Ա՛խ, գիրքը չէինք տեսներ:

«Այդ կողմին մէջ գնդակ մը միտուեցաւ սրտին մէջ ու ինկայ:

«Չեմ գիտեր, չեմ գիտեր, այդ վրահով քանի՞ ժամ մնացեր էի, անաչքս բացի ու չորիս անայ վաշտ մը

արժանի ըլլալով, ընդհանուր գաղափարը զանի ախտաւորանիչ տեսանիւն ամբաստանած է: Այս ալ ամբաստանութիւնը հաստատելով Ոճրագատ Դատարանին զրկած է Յայտնի է թէ Լեւոն Լարենց արդէն եղիպոտէն փախած է:

—Պատրիարքը պաշտօնապէս ծանոյց Պալատ Մայր եկեղեցւոյ թաղ Խորհուրդին թէ ողորդեալ թաղանձեանի ընտանիքը Ե. Ս. Աթանաքիէն է գնահատել խոստացած են իրենց անձնականէն 7 հազար տոկի ծախսելով Մայր վարժարանը վերստին կառուցանել, գիտական արգի պայմաններով և սրբաւոր քարերով:

—Ամերիկայէ կիմացներ թէ երբեմնի Մաշտոց վարդապետ՝ որ իր եղբոր կինը առած Ամերիկա տարած էր, ամուսնացեր է նոյն կնոջ հետ:

—Տիգրանակերտի առաջնորդ Տ. Նղիկիէլ վարդապետը Պօլիս կանչուած է որ երեսուցէ մերթապ, ուսն միաբաններէն է:

—Պաշտօնի առաջնորդ Տէր Մկրտիչ վարդապետ Չղաւտեան գովելի գործունէութիւն ցոյց կուտայ իր այդ պաշտօնին մէջ: Նոյն վարդապետը Հապէշիստանի մէջ ալ ծափահարելի գործունէութիւն մը ունեցած էր. միայն ցաւալին այն եղաւ որ կնոջ մը հետ տեղի ունեցած միջադէպը միտի վաթթոց ըրին կարգ մը օրագրողներու Աստիք պարտէին զանազանի արժանիքը բնատուր հակամեծեր:

«ԵՐԿՐԻ ՉՈՅՆԸ»

Գրական, Քաղաքական Հասարակական շարաքարերք

Գ. Տարի:

Բաւականորդագրութիւն

Թիֆլիս	Տարեկան 4 րոպի
Գաւառ	» 4 ր. 50 կ.
Ամերիկա	» 3 տոյս
Արտասահման	» 15 ֆրանք

Խմբագրութեան հասցէն՝
Բէտաքաղաք «Երկրի Չոյն»
Թիֆլիս

զինուոր, եւ գարշապահ հրամանատար մը:

«Շարժում մը ըրի ու նստեցայ, չը նայելով որ որտեղ մէջ քուսած զինացիներ վերքէն զեռ արիւնը կը հոսէր հեղհեղի պէս:

—«Ա՛խ է հանձնաւոր, Միտիմա՛ր, հարցուց հրամանատարը քիչ մը հեռուն պանուղ մարդուն, որ աչքերուս մէջ կը նայէր:

—«Ա՛խ է ատ է, հաստատեց Միտիմա՛ր՝ որ ոտակներն մը հագուստը հագած հայ մըն էր:

«Այս բացայայտ վճռին վրայ, վաշտը խնդր. թեմա մը լեցուած ետեւէս ինկաւ ու քաղաքը տարին գիտ:

«Դատարանի մէջ մահուան դատապարտեցին ու կախուցու պատրաստութիւնը տեսան:

«Օհ, չուանը վրջ էր ու ես կը նույնի ժողովուրդին, երբ յանկարծ արթնացաւ ու ձեզ գտայ այս սիրական ինտան մէջ»:

(Ճարտնականի)

